

КЛАСИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНИХ РИЗИКІВ ЗАДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

Таранюк К.В.
Сумський державний університет

В умовах глобалізації, а також в наслідок обмеженості бюджетних коштів була і залишається актуальною проблема пошуку нових джерел фінансування природоохоронних заходів, спрямованих на забезпечення екологічної безпеки і заходів пов'язаних з мінімізацією наслідків можливих екологічних ризиків.

Побудова моделі фінансового забезпечення превентивних заходів щодо запобігання основних груп екологічних ризиків на регіональному рівні передбачає в першу чергу справедливе визначення джерел надходжень фінансових ресурсів на реалізацію превентивних заходів, а також пріоритетів їх здійснення в умовах обмеженості фінансових можливостей.

Превентивний захід носить випереджальний характер і спрямований на пом'якшення негативного впливу суб'єктів господарювання на навколишнє середовище.

З цією метою, на нашу думку доцільно поділити екологічні ризики регіону за масштабом їх походження, що дозволить нам визначити оптимальні та справедливі джерела фінансування для запобігання чи зменшення їх рівня до допустимих значень.

Пропонуємо такий варіант поділу та можливі варіанти залучення коштів для реалізації превентивних заходів

«Місцеві/ регіональні» ризики – що формуються в регіоні за умови можливості чіткого визначення відповідальних суб'єктів господарювання цього рівня. Формується реєстр місцевих ризиків, процеси моніторингу, програми та плани реагування, резервування фінансово-матеріальних ресурсів та ін. Фінансування здійснюється за рахунок регіонального чи місцевих бюджетів. Контроль за раціональним використанням коштів на рівні регіону. Залучення бізнесу. Врахування витрат на превентивні заходи при нарахуванні місцевих податків. Визначення оптимальних ставок екологічного оподаткування в залежності від рівнів екологічних ризиків у регіоні.

«Успадковані» ризики – що формуються в регіоні чи на державному рівні за умови неможливості чіткого визначення відповідальності. Формується реєстр успадкованих ризиків, процеси моніторингу, програми та плани реагування, резервування фінансово-матеріальних ресурсів та ін.

Відповідальність и зобов'язання по-максимуму перекласти на Центр. Лобіювання спеціальних державних програм, а іноді й міжнародних. програм по привертанню уваги громадськості під час передвиборчих періодів. При необхідності реалізуються локальні програми за рахунок регіонального бюджету чи використовуються екологічні трансферти з податків, що мають надходити до Центрального бюджету. Залучення бізнесу. Перекладання разом з правами власності частини екологічної відповідальності. Дослідження провідного досвіду Східної Європи по проблемам мінімізації екологічного ризику. Моніторинг джерел можливих екологічних ризиків на рівні регіональних структур.

«Глобальні» ризики – державного та міжнародного/ транскордонного рівня. Превентивні заходи, пов'язані з особливостями впливу конкретних глобальних ризиків на конкретний регіон. Відповідальність держави. Перерозподіл на користь регіонів глобальних екологічних платежів. Захист інтересів прикордонних регіонів Центральними органами влади. Локальні заходи регіонів в рамках єдиної державної стратегії. Система погодження дій регіонів з Центром. Міжнародне співробітництво у форматі «Регіон-регіон».

Слід зазначити, що з боку держави зараз немає системного фінансового механізму забезпечення превентивних заходів, які спрямовані на зниження екологічних ризиків. Для формування та нормальної реалізації такого фінансового забезпечення повинно бути впроваджено:

- створення і реалізація регіональних програм раціонального природокористування, реалізація яких зменшила б негативні наслідки від техногенних катастроф у регіонах України. А також слугував б превентивним інструментом зниження екологічних ризиків;

- формування механізму диференціації екологічних ризиків за принципом пропорційності внесків. Даний захід спрямований на мінімізацію ризику кожним учасником бізнес-процесу;

- створення резервного фонду для фінансового забезпечення превентивних заходів на підприємствах, які є джерелами забруднення навколишнього природного середовища. Даний резервний фонд може бути сформований, як за допомогою власних фінансових коштів підприємств, так і субсидування коштів з місцевих бюджетів або залучаючи кошти Державного бюджету України;

- створення дієвої податкової бази та штрафного інструментарію для зменшення вірогідності настання екологічних ризиків у регіоні. Така система може забезпечити реалізацію на підприємствах-забруднювачах політики забезпечення виробництва енерго- та ресурсозберігаючими технологіями. А також технологіями, які орієнтовані на зменшення впливу екологічного збитку на навколишнє природне середовище від діяльності промислових підприємств.